

Documents d'avaluació 18

Programa de Reforç de l'Aprenentatge al Quart curs d'educació secundària obligatòria (PRAQ): Seguiment de la implantació

Març
2019

Antecedents

La Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOE) en el seu article 22, estableix un programa de reforç per atendre la diversitat de l'alumnat, mitjançant la introducció, a partir del tercer curs d'ESO per a l'alumnat que ho requereix, de diverses mesures referides a l'organització del currículum mitjançant l'agrupament dels continguts de matèries en àmbits, a l'ús de metodologies específiques, a la introducció d'activitats de caire més pràctic... Tot amb la finalitat de facilitar a aquest alumnat l'assoliment dels objectius de l'etapa i, en conseqüència, obtenir la graduació en educació secundària obligatòria. Aquests programes, denominats de diversificació curricular (PDC), tenien una durada d'un (4t d'ESO) o dos (3r i 4t d'ESO) cursos escolars i s'aplicaven a gairebé tots els centres, tant de titularitat pública com privada, que impartien aquesta etapa educativa i complien els requisits establerts.

La Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre per a la millora de la qualitat educativa, (LOMCE) introdueix modificacions a la LOE, alguna de les quals afecten l'estructura organitzativa de l'etapa d'ESO i també al programa descrit al paràgraf anterior. Els Programes per a la Millora de l'Aprenentatge i el Rendiment (PMAR), així denominats a la nova Llei, tot i mantenir gairebé les mateixes mesures específiques de suport a l'alumnat, situa l'aplicació del programa als nivells educatius de 2n i 3r d'ESO. En aquest sentit, els de dos cursos de durada s'apliquen a 2n i 3r d'ESO i els d'un curs a 3r d'ESO. D'aquesta manera, l'alumnat que supera el programa s'hauria d'incorporar al 4t curs d'ESO, sense cap mesura de suport, per poder aconseguir el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

El curs 2016-2017 s'obtingueren els primers resultats de graduació de l'alumnat que havia participat per primera vegada al PMAR¹.

Taula 1. Percentatge d'alumnes que obtenen el títol de graduat en ESO en funció de la seva participació o no en els PDC i en els PMAR.

	Curs 2015-2016 (PDC)	Curs 2016-2017 (PMAR)
Alumnes que titulen a 4t d'ESO que no participaren als programes PDC o PMAR	84,9%	85,3%
Alumnes que titulen a 4t d'ESO procedents del PDC o PMAR el curs anterior	88,3%	71,5%
Percentatge total d'alumnes que titulen	85,3%	83,9%
Percentatge d'alumnes procedents del PDC o del PMAR que titulen amb relació al total	11,4%	6,8%

Font: Dades Gestib

Si s'analitzen les dades de la taula anterior, s'observa que un 88,3 % de l'alumnat que havia participat al programa de diversificació curricular el curs 2015-2016 va obtenir la titulació en ESO. Per contra, de l'alumnat que va participar en el programa de millora de l'aprenentatge i el rendiment el curs 2016-2017, només va obtenir aquesta titulació un 71,5 % (un 16,8 % menys). Cal remarcar que aquest alumnat, una vegada finalitzat el segon nivell del PMAR, va cursar el 4t d'ESO ordinari.

Aquesta disminució en el nombre d'alumnes que obtenen la graduació, també s'ha constatat en altres CA. Una possible explicació per a aquest fet és que alumnes que progressaren de manera adequada amb una modificació del currículum i amb mesures específiques de suport, no van ser capaços d'avançar dins el seu procés educatiu un cop eliminades aquestes mesures.

¹ Veure Document d'Avaluació 6 de l'IAQSE. Anàlisi de la implantació a les Illes Balears del programa per a la millora de l'aprenentatge i el rendiment (PMAR) i valoració dels primers resultats.

El Programa de Reforç de l'Aprenentatge a quart d'ESO (PRAQ)

La Conselleria d'Educació i Universitat, a través de la Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres, ha posat en marxa el Programa de Reforç de l'Aprenentatge de l'educació secundària obligatòria (PRAQ) durant el curs escolar 2018-2019, adreçat als centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen 4t d'ESO a les Illes Balears.

1. Característiques generals del PRAQ

La finalitat d'aquest programa és la de donar continuïtat a les mesures de suport que necessiten determinats alumnes en el seu procés educatiu un cop accedeixen al quart nivell de l'ESO.

Es tracta d'una mesura extraordinària i de caràcter organitzatiu per a l'atenció de la diversitat i la inclusió educativa, adreçada preferentment als alumnes que han cursat un programa per a la millora de l'aprenentatge i del rendiment (PMAR), tot i que també poden accedir-hi altres alumnes de característiques similars, amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament de les competències clau i la consecució dels objectius de l'etapa d'ESO de forma activa, i això ho afavoreix el treball globalitzat i per projectes i la resolució de problemes perquè puguin obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

A continuació es detallen alguns dels requisits per participar-hi:

- Els alumnes inclosos dins el PRAQ han d'estar adscrits a un grup ordinari de referència de quart d'ESO i han de cursar en el seu grup específic les matèries de matemàtiques orientades als ensenyaments aplicats, llengua castellana i literatura, llengua catalana i literatura i primera llengua estrangera; a més de les

matèries que el centre, en el marc de la seva autonomia, hagi establert a l'hora de dissenyar el seu PRAQ.

- Cada grup d'alumnes que participen en el PRAQ té un tutor. Els centres educatius autoritzats disposaran d'una dotació addicional de professorat de catorze hores lectives setmanals, a més dels recursos humans i materials. Cada grup ha de tenir un mínim de deu alumnes i un màxim de quinze.
- L'autorització efectiva del PRAQ requereix que el centre tingui més d'una línia autoritzada, una matrícula de, com a mínim, 50 alumnes a 4t d'ESO i que el curs anterior tingués implantat un PMAR a 3r d'ESO.
- L'avaluació dels alumnes que participen al PRAQ s'ha d'ajustar al que estableix la normativa específica d'avaluació amb caràcter general per a l'etapa de l'ESO i, en particular, als criteris d'avaluació que s'apliquin al quart nivell d'aquesta etapa.

2. Dades de participació

El present curs 2018-2019 és el d'implantació del Programa de Reforç de l'Aprenentatge de l'educació secundària obligatòria (PRAQ). Les taules següents, recullen les dades de participació en el programa.

Taula 2. Dades globals de participació al PRAQ

	Nombre total
centres	70
grups	73
alumnes	841

Font: Dades Gestib

Setanta és el nombre de centres autoritzats per aplicar el programa, alguns dels quals tenen més d'un grup d'alumnes que hi participen. Cada un d'aquests grups està integrat per un nombre d'alumnes que pot

variar entre 10 i 15. I 841 és el nombre total d'alumnes que participa en el programa, la qual cosa representa un 8,9 % de l'alumnat que cursa aquest nivell educatiu a les Illes Balears.

Taula 3. Dades de participació al PRAQ per illes

	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera
centres	56	5	9
grups	58	5	10
alumnes	692	50	99

Font: Dades Gestib

Per illes, el nombre de centres i d'alumnes que hi participen mantenen certa proporcionalitat amb el nombre de centres que imparteixen l'etapa d'educació secundària obligatòria a cada illa.

Taula 4. Dades de participació per gènere i titularitat dels centres

	gènere		titularitat	
	al·lots	al·lotes	pública	concert.
Mallorca	399	293	42	14
Menorca	23	27	5	-
Eivissa i Formentera	54	45	8	1

Font: Dades Gestib

Per gènere, el nombre d'al·lots és superior al d'al·lotes i per titularitat, tres quartes parts dels centres són de titularitat pública.

3. Els primers resultats

Amb la finalitat de fer el seguiment de la implantació del programa i el seu impacte en els resultats dels alumnes que hi participen, l'IAQSE, a partir de les dades del Gestib, ha realitzat una primera anàlisi dels resultats dels alumnes.

Per a l'estudi s'ha considerat el nombre de matèries superades i no superades pels alumnes que participen al PRAQ. A més a més, aquestes dades es comparen amb les dades equivalents al 4t d'ESO ordinari.

Taula 5. Comparativa dels resultats de la 1ª i 2ª avaluació del curs 2018-2019 dels alumnes que participen al PRAQ amb relació a la resta d'alumnat de 4t d'ESO.

N*	1ª Avaluació				2ª Avaluació			
	4t Ordinari		4t PRAQ		4t Ordinari		4t PRAQ	
	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
10	3281	37,0	214	25,4	3150	35,3	196	23,3
9	1453	16,4	150	17,8	1420	15,9	164	19,5
8	1041	11,7	146	17,4	1051	11,8	155	18,4
7	844	9,5	88	10,5	804	9,0	48	5,7
6	620	7,0	76	9,0	592	6,6	77	9,2
5	490	5,5	46	5,5	423	4,7	54	6,4
4	356	4,0	38	4,5	319	3,6	39	4,6
3	184	2,1	44	5,2	225	2,5	17	2,0
2	125	1,4	22	2,6	119	1,3	24	2,9
1	63	0,7	10	1,2	113	1,3	13	1,5
0	419	4,7	7	0,8	708	7,9	54	6,4
total	8876		841		8924		841	

Dades Gestib.

*Nombre de matèries aprovades

De la comparativa de resultats de les dues primeres avaluacions, s'observa que el percentatge d'alumnes que participen al programa i que aproven totes les matèries (un 25,4% a la primera avaluació i un 23,3% a la segona) és inferior als percentatges d'alumnes que aproven totes les matèries en el 4t d'ESO ordinari (un 37% a la primera avaluació i un 35,3% a la segona).

Tot i això, considerant els percentatges d'alumnes amb probabilitat d'obtenir la graduació en educació secundària obligatòria (amb 8, 9 o 10 matèries aprovades), a la primera avaluació s'observa una diferència de 4,5 punts percentuals entre els alumnes que fan ordinari i els que cursen el PRAQ. Aquesta diferència a la segona avaluació ja minva fins els 1,8 punts.

Quan als resultats de cada una de les matèries, extretes del GESTIB, es desprèn que els percentatges d'alumnes del PRAQ que aproven

les matèries de matemàtiques orientades als ensenyaments aplicats, llengua castellana i literatura, llengua catalana i literatura, i geografia i història són molt similars als de la resta d'alumnes de 4t d'ESO; només en el cas de la matèria anglès obtenen uns resultats força inferiors (nou punts percentuals).

L'eficàcia del PRAQ també es posa de manifest en comparar els percentatges d'alumnes que es troben en condicions de graduar-se en ESO, significatiu entre els que havien participat al PMAR i s'incorporaren posteriorment al 4t d'ESO ordinari (el curs 2017-2018), i els que a l'actualitat participen al PRAQ.

Taula 6. Comparativa dels resultats de l'alumnat procedent de PMAR que va cursar 4t d'ESO el curs 2017-2018 i l'alumnat de PRAQ el curs 2018-2019

Amb probabilitat de:	1a avaluació		2a avaluació	
	Alumnes procedents de PMAR a un 4t ordinari (2017-2018)	Alumnes del PRAQ (2018-2019)	Alumnes procedents de PMAR a un 4t ordinari (2017-2018)	Alumnes del PRAQ (2018-2019)
Titular	35,6%	60,6%	36,5%	61,2%
No titular	64,4%	39,4%	63,5%	38,8%

Font: Dades Gestib

Com es desprèn de les dades de les dues primeres avaluacions de l'actual curs, hi ha una millora significativa en els resultats dels alumnes que participen al PRAQ. En aquest sentit s'observa que els percentatges d'alumnes que aconseguirien la graduació en ESO, havent participat en un PMAR i posteriorment en un PRAQ, és vint-i-cinc punts superior als dels alumnes que amb posterioritat al PMAR s'incorporen a un 4t d'ESO ordinari.

Conclusions

- Tot i que es prest per determinar si el PRAQ ha arribat als objectius fixats, s'observa una tendència positiva quant a la millora dels resultats dels alumnes que participen en el programa.
- Atesa la disminució del percentatge d'aprovat dels alumnes de 4t d'ESO que es va donar el curs 2016-2017, era necessari donar continuïtat a les mesures de suport que necessiten determinats alumnes en el seu procés educatiu un cop accedeixen al quart nivell de l'ESO.
- Si s'analitzen els percentatges d'alumnes del PRAQ amb probabilitat d'obtenir la graduació en educació secundària obligatòria en el curs 2018-2019, s'observa una estabilització d'aquesta probabilitat de la primera a la segona avaluació.
- De continuar els resultats en aquesta mateixa tendència positiva, aquest programa de reforç contribuirà sens dubte a la finalitat perseguida amb la seva implantació: facilitar que l'alumnat aconseguixi assolir els objectius de l'etapa i, consegüentment, el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

Referències

Totes les dades recollides al present quadern figuren al GESTIB, on han estat introduïdes pels centres després de cada avaluació.

Edita:

Conselleria d'Educació i Universitat de les Illes Balears.
Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres.
Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE).

Autors:

Pere Moyà Niell - IAQSE
Luis Vidaña Fernández - IAQSE

